

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

verbis Episcoporum, qui ex eo tantum capite se apud Pontificem excusant, si adveniendi non occurrerunt, quod justificatione Imperatoris prius evocati fuissent.

3. *Cæsarem non de honestando presumptuosa excommunicatione.*

Verum est id asseruisse Episcopos, ob eam rationem quam superius explicui.

4. *Posse unum aliquem Pontificem abijci sine injuria sedis apostolice.*

Hac de re ne verbum quidem. Id tantum aiunt, Summum Pontificem aliquando reprehendi posse absque injuria sedis apostolice.

5. *Episcopus in causa fidei jurandum prestare solitus Imperatori.*

Hic planè hallucinatus est. De fide data seu de fidelitatis jurejurando agitur, quod præstabant Imperatoribus Episcopi.

6. *Agobardum Primatem Aquitanie nullam deinceps habiturum potestatem in excommunicando, nullamque jurisdictionem in ceteras parochias, si obedires potius Pontifici quam Cæsari.*

Non agitur de Agobardo, sed de Summo Pontifice, eo sensu quem superius retuli.

7. *Privandum Episcopum consortio & honore qui potius Pontifici quam Ecclesie Gallicane Concilio obedierit.*

Non est ea mens Episcoporum, id tantum contendunt, Episcopos qui injustè & incompetenter latè excommunicationi confenserint, periculum gradus sui subituros.

admonendum est veteres librarios sæpenumero confudisse literas o & u inter scribendum, ut à nobis observatum est ad librum septimum Salviani de Gubernatione Dei, & nemini paulò docto est obscurum, ideòque mirum videri non debere si cum origo vocis illius indicet legendum esse *diminorationem*, licet in codice regio scriptum sit *diminurationem*, conjecturam prætulimus auctoritati vetusti codicis. Etenim & seculo Agobardico, & superiore, voce illa sic inflexa utebantur, ut statim ostendam. Stephanus enim Papa illius nominis quartus scribens ab Bertradam Regnam ejusque filium Karolum, cui deinde Magni cognomen hæsit, ita loquitur in Tit. XLV. Codicis Karolini: *Et cerò credimus quòd dum tanta ejus iniquitas ad aures excellentissimi filij nostri Carlomanni Regis pervenerit, nullo modo ei placebit in eo quòd in tantam deminorationem atque devastationem sanctam Dei Ecclesiam is Dodo cum prefatis suis nefandissimis sequacibus cupiebat deducere.* Item Adrianus I. in epistola ad eundem Karolum Tit. LIV. ejusdem codicis: *Nos etiam in nimiam deminorationem atque despectum esse videmur.* Et infra: *Non tibi placeat, bone & excellentissime fili, ut in tantum despectum atque humilitatis deminorationem sancta Dei Ecclesia Romana, spiritalis mater tua, qua caput est omnium Ecclesiarum Dei, veniat.* Idem in epistola LVIII. ejusdem codicis ad Karolum: *In tanta afflictione & deminoratione conati sunt.* Idem in epistola LXXXV. Scimus quòd vestra regalis potentia, quia non pro deminoratione, sed semper pro exaltatione spiritalis matris vestrae sancte Romanae Ecclesie deceravit. Karolus Calvus in Præcepto pro Ecclesia Eduensi, dato in Sylvanectensi urbe anno XXI. regnante Karolo gloriosissimo Rege, quod ex veteri Chartulario Eduensis Ecclesie descriptum beneficio viri clarissimi ac de re literaria optimè meriti Antonij Vionis Herovallij: *Supradictas res cum omnibus suis appendicijs &c. reddimus atque restitimus, ea conditione, ut nostris futurisque temporibus in usus & dispositionem prefatae Ecclesie rectorisque ejus absque alicujus subtractione aut deminoratione aut illicita iniquitudine permaneant atque consistant sub immunitate fortissima.*

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

QUANDO QUIDEM incidimus in epistolam Gregorij IV. ad Episcopos regni Francorum, cujus multam in isto capite mentionem facit illustrissimus Archiepiscopus, res postulare videtur ut locum in paragrapho quarto ex ea epistola laudatum, quod gravem laborat, captata occasione restituamus, præsertim cum studio procurandæ editionis emendatissimæ sollicitatus à nobis nuper sit. Nam cum superioribus annis adornarem novam operù Agobardi Lugd. Archiepiscopi editionem, inter quæ occurrit illa Gregorij epistola, cum non intelligeremus quid significaret vox *diminurationem*, quæ legitur in codice regio, pro qua Massonus perperam substituit *Domini rationem*, ita putavimus corrigendum esse hunc locum, ut *minorationem* reponeremus, monito interim lectore *diminurationem* scriptum esse in codice regio. Nunc itaque debere me puto veritati & hominibus istarum rerum studiosis ut veram illius loci lectionem restituam, reddita Gregorij epistolæ voce *diminorationem*, quam mutaveramus in *minorationem*. In quo illud interim

CAPVT XII.

Synopsis.

I. Galli sub Carolo Calvo decreta Papa de rebus secularibus non admittunt. Lothary regnum, post ejus obitum, Carolus Francorum & Ludovicus Germanie Rex patris inter se dividunt. Ludovicus II. frater Lothary, hereditatem petit; quem Hadrianus II. juvat, excommunicatione Regibus indicta, pretextu perjurij & bellorum qua inde manabant, Mandatum Hincmaro ut literas Pontificis Regibus significet.

II. Galli in conventu Aquisgranensi respondent Pontificem non esse Regem & Episcopum; Republicam ab eo non esse disponendam, sed ecclesiasticum ordinem; ex ejus arbitrio non esse dandum Principem; excommunicationem ferri non debere contra legem. Episcopos à Regis communiōne abstinere non posse, nisi exulent à regno.

III. Rex & primores regni minati sunt Hincmaro, si decretis Papa adhereret, rerum Ecclesie privationem. Coercitio per bonorum captationem tunc erat usæ recepta. Hincmarus rogat Pontificem ut abstinat ab his

G g iij

decretis qua scandalum excitant inter Ecclesiam & Rempubicam; unde sequantur in religione, & in bonis ecclesiasticis, maxima incommoda.

IV. Non carebant quodam pretexto Romani Pontifices, petito ex usu illius seculi. Censuris urgebant subditos ad resarciendam fidem qua Regibus debetur. Id tamen obtinebat petentibus Regibus adversus subditos, non autem adversus Reges. Exempla in prima specie, è Synodo Meldensi, è Synodo Suesonensi, & è Concilio Engelenheimensi. Quod institutum à Concilio Tolerano.

V. Ob dignitatem regiam verbo à Pontifice imminutam gravis contentio inter Carolum & Hadrianum. Iussit iste Hincmarus Laudunensem Romanum duci, Regis cura. Excanduit Carolus; ait Reges Francorum non esse Vicedominos, actores, vel villicos Episcoporum; illis honorem deberi juxta Apostolum.

VI. Præter injuriam sibi illatam, adversam quoque canonibus Hadriani epistolam Carolus asserit. Ex utroque capite colligit, si mandata similia sibi aut Episcopis mittantur, cum excommunicationum minis, non receptum iri in regno. Ministerio apostolice sedis se obtemperaturum, id est, in iis qua fierent secundum canones & traditionem majorum. Hadrianus his literis acceptis Carolum demulcet, & canonibus se accomodat.

VII. Immo desta Caroli comminatio adversus Hadrianum, si à mandatis illegitimis non recedat. Explicatus Hincmari locus. In Quinta Synodo anathema indicitur is qui fidem violant. Iovis sententia contraria sententia Caroli.

Exat diviso regni
Lotharij in Cap-
itulo Caroli Calvi.

I. SUPERIORI capite demonstratum est quantopere Ecclesia Gallicana reniteretur desiderijs Pontificum, si de rebus secularibus decernere tentarent. Eadem que sub Ludovico Pio viguit sententia, ad Caroli Calvi tempora propagata est. Hadrianus II. anno octingentesimo septuagesimo tentavit de jure hereditario regni Lotharij sententia sua decernere, & mandatis suis rebelles fratres Carolum Calvum Regem Franciæ & Ludovicum Regem Germaniæ excommunicatione plectere, sed à proceribus regni explosa est hæc secularis jurisdictionis invasio. Obierat sine liberis, quamvis superstitite fratre Ludovico II. Imperatore, Lotharius Rex, Lotharij Imperatoris filius, Ludovici Pij nepos, anno octingentesimo sexagesimo nono. Evocatus à proceribus regni Carolus Rex Francorum, vacuum regnum Lothariense occupavit, & Metis consecratus est. Sed agrè ferente Ludovico Germaniæ Rege regnum illud universum à Carolo teneri, inita pacione inter se Lotharij Regis fato functi patru ditiones aquis portionibus dividerunt. Hadrianus Pontifex injuriam fieri ratus Ludovico II. Imperatori, Lotharij Regis fratri, & perjurij reatum à Regibus incurri, (qui olim jurisjurandi formula in archivo Romanæ Ecclesiæ deposita sponderant se à regnorum invasione vi-

cissim temperatos) literas dedit per Legatos suos ad Episcopos Franciæ, Germaniæ, & regni Lotharij, quibus vetat ne quis regnum illud occupare nitatur. Quod si quis presumpserit, non solum, inquit, per mediocritatis nostre ministerium Deo auctore viribus infirmabitur, verum etiam vinculis anathematis obligatus, nomine Christianitatis privatus, cum diabolo, quem super hoc imitatur, omnino locabitur. Minatus est etiam dejectionem Episcopis qui tam nefariæ temeritatis auctorem communionem suam non repulerint. Hincmaro Remensi Archiepiscopo præcipue justit ut apostolicarum literarum participes faceret ambos Reges, Episcopos, & proceres, eosque à tam violenta invasione deterreret. Quod ille fecit, recitata & porrecta scheda in conventu Aquisgranensi, suffragium tamen suum suspendit.

II. Quæ mens Regum & procerum fuerit, docuit Hincmarus Hadrianum Papam literis hac de re datis: quibus testatur in ea Gallos esse sententia, ut cum de re seculari agitur, auctoritati ecclesiasticæ vel excommunicationibus locus esse non possit. Cum potestatem sancto Petro primo Apostolorum & in eo suis successoribus datam, sed & Apostolis, & in eis, Episcopis pontificium ligandi & solvendi collatum, illis insinuare volumus, respondent: Et vos ergo solis orationibus vestris regnum contra Norimannos & alios impetentes defendite, & nostram defensionem nolite querere; & si vultis ad defensionem nostram habere auxilium, sicut volumus de vestris orationibus habere adjutorium, nolite querere nostrum dispendium. Et petite Dominum Apostolicum, ut quia Rex & Episcopus simul esse non potest, & sui antecessores ecclesiasticum ordinem, quod suum est, & non republicam, quod Regum est, disposerunt, non precipiat nobis habere Regem qui nos in sic longinquis partibus adjuvare non possit contra subtaneos & frequentes paganorum impetus, & nos Francos non jubeat servire cui nolumus Seniori: quia istud jugum sui antecessores nostris antecessoribus non imposuerunt, & nos illud portare non possumus; qui scriptum esse in sanctis libris audimus, ut pro libertate & hereditate nostra usque ad mortem certare debeamus. Et si aliquis Episcopus aliquem Christianum contra legem excommunicat, sibi potestatem ligandi tollit, & nulli vitam æternam potest tollere, si sua peccata cum illi non tollunt. Plura in eundem sensum habentur in dicta epistola Hincmari, qui gravi etiam oratione docet fieri non posse ut Episcopi à Regis communionem abstineant, nisi à regno exulare velint.

III. Sed quod attinet ad questionem nostram, ex ea epistola discimus bonorum ecclesiasticorum capione coercitos olim

Episcopus qui incompetenti excommunicationi de re seculari late adhereret. Refert de seipso Hincmarus Hadriano, se presentibus Legatis pontificiis urfisse Regem & primores regni ut jussioni apostolicæ parent, qui minati sunt Hincmaro, ni cessaret, bonorum suorum fructione & jurisdictionis usu privatum iri: *Presentibus vestris Missis, adeo ex vestra jussione verbis restiti Regi & regnorum primoribus, ut & coram eisdem Missis comminaretur mihi quoniam si in mea sententia permanerem, ad altare Ecclesie mee cantare possem, de rebus vero & hominibus nullam potestatem haberem.* Omnibus vero incommodis quæ ex his contentionibus oriri possunt Hadriano suggestis, prudenter illum obtestatur ut abstineat ab iis decretis quæ scandalum excitant inter Ecclesiam & Rempublicam, unde religionis dispendium & maximum bonorum ecclesiasticorum detrimentum sequi possit. Hæc sunt ejus verba: *Quapropter, Domine Pater reverentissime, consulite secundum privilegium sedis vestre, subjectioni nostræ, ne talia nobis cuiuscunque suggestionem mandetis unde inter episcopalem auctoritatem & regalem potestatem, inter Ecclesiam & Rempublicam, tantum scandalum possit oriri quod facile ac sine dispendio religionis vel detrimento ecclesiasticarum rerum, unde servi & ancille Dei debeant nutriri, & ecclesiastica negotia contineri, postea non possit sedari; quia sicut Abraham dixit ad Dominum: Abstine hoc a te, Domine; non est hoc tuum, qui judicas omnem terram.*

IV. Attamen dissimulandum non est, ex usu hujus seculi Pontifices Romanos occasionem quandam harum excommunicationum trahere potuisse. Etenim aliquando ad faciendam debitam Regibus fidem censuram ecclesiasticam adhibebant, ut ejus metu rebelles ad officium reverterentur. Sed Principibus id exigentibus adversus subditos hoc dabatur. Quod usurpari non poterat quando Reges inter se dimicabant, ut docebitur uberius cap. XVI. Prioris autem usus exempla petere licet è synodo apud Lauriacum habita anno DCCCXLIII. relata in Synodo Meldensi & apud Ivonem, quæ eos qui contra regiam dignitatem aliquid machinantur, vel potestati regie per summam contumaciam non obtemperant, anathemate plèctendos decernit. Inde Synodus Sueffionensis anno DCCCLXVI. rogat Nicolaum I. ut Salomonem Britannia Ducem moneat, quò Domino suo Carolo regium obsequium præstet, annuòsque census persolvat; alioqui gladio apostolatus vestri se percellendum debito cognoscat libramine. Ludovicus Ultramarinus Rex Francorum, ab Hugone Comite vexatus, subsidium postu-

lat à Synodo Engelenheimense, ubi aderat Legatus Romani Pontificis & Otto Imperator, anno nongentesimo quadragesimo octavo. Decreta est, ad petitionem Regis, in Hugonem regni invasorem excommunicationem, Toletani Concilij judicium exequendo; nisi se Concilio futuro sistat, & à tam nefario scelere resipiscat. Deinde in Concilio Treverensi absens Hugo excommunicatus, insistente, ut inquit Flodoardus in Chronico, Lindulfo Legato & Capellano Ottonis Regis, quoniam idem Rex id omnino fieri præcipiebat. Hic usus à Concilio Toletano IV. initium sumpfit, & avorum nostrorum memoriâ cessavit.

V. Non solum autem ob jurisdictionem invasam, sed etiam ob dignitatem Regis verbo imminutam à Romanis Pontificibus, graves aliquando contentiones exarserunt. Ad Carolum Calvum Francorum Regem literas dederat Hadrianus his verbis: *Volumus & apostolica auctoritate jubemus Hincmarum Laudunensem Episcopum, vestra fretum potentia, ad limina sanctorum nostramque venire clementiam.* Damnatus fuerat Laudunensis Episcopus Synodi Gallicanæ judicio, deinde custodiae mancipatus ex Regis imperio, ut dicitur capite sexto. Carolum vehementer commovit ista jubendi formula; quæ à decessoribus Hadriani nunquam fuerat usurpata, ut docet exemplo Gregorij Magni, qui petebat à Regibus Francorum quæ facta vellet, eosque hortabatur; non autem illis præcipiebat, nec res ipsas imperio exigebat. Itaque dignitatis læsæ injuriâ exandescens, multis in hanc audaciam detonat, è quibus hæc se legitimus: *Reges Francorum ex regio genere nati, non Episcoporum Vicedomini, sed terre Domini hæcenus fuimus computati. Et ut Leo ac Romana Synodus scripsit, Reges & Imperatores, quos terris divina potentia præesse præcepit, jus distringendorum negotiorum Episcopis sanctis juxta divalia constituta permiserunt, non autem Episcoporum villici extiterunt. Et sanctus Augustinus dicit, Per jura Regum possidentur possessiones, non autem per episcopale imperium Reges villici sunt actoresque Episcoporum. Christus etiam censum Regi reddidit. Et Apostolus voluit serviri Regibus, voluit honorari & non conculcari Reges. Regem, inquit, honorificate.*

VI. Præter injuriam nomini regio factam, mandatum illud canonibus adversabatur, ut dixi dicto capite sexto. Quare utramque contumeliam colligens, ita infert: *Nolite igitur ex vestro nomine, vel apostolica sedis auctoritate, jussiones vel excommunicationum intentiones contra sacrarum scripturarum tramitem, prædicationemque majorum, ac sacrarum*

Concil. Toleti c. 75.

Epistola Caroli Regis ad Hadi.

Leo in epistola, que sic laudatur, non est Leo in Pa-pa; ut visum Hincmaro, etiam si hodie quogue edita sit inter episcopos Leo in; sed est Leo in Disuricensi Archiepiscopi, scripta anno 854. ut asseruat P. Cl. I. Simon-dat.

Hex. Moll. c. 14. 17. no panexvi. 6. 31.

Legat
aniz
reg
pra
tatis
orma
liga
labo
itur
opis
om
Re
ur
eret
eof
eret
che
ium
ue
am
ca
lari
om
am
in
in
ent
on
is
icue
ato
pe
pif
ec
son
on
bi
nos
vri
ef
non
tu
ue
if
n
li
m
a
a
it
t
m
m
m
m

legum sanctorumque canonum constitutiones, nobis de cetero scribi cuiusque instinctu permittere, precamur. Quia scitis & scimus totum esse irritum quidquid ab illorum fuerit constitutione diversum. Tandem rogat Pontificem ne contumeliosas epistolas aut mandata injusta ad se vel Episcopos & proceres regni mittat, ne illa contemnere cogatur: Deprecantes vos in omnipotentis Dei honore & sanctorum Apostolorum veneratione ut tales inhonoracionis nostre epistolas, taliâque mandata, sicut hæcenus ex nomine vestro suscepimus, nobis & regi nostri Episcopis ac primoribus de cetero non mandetis, & non compellatis nos mandata & epistolas vestras inhonorandas contemnere, & Missos vestros dehonore. In his tamen rebus quæ à ministerio apostolica sedis pendent, id est, quæ scripturis & decretis receptis non refragantur, se omne studium suum libenter impensurum: *Quæ vobis in his quæ ad vestrum ministerium pertinent, si zamen ministerium vestrum, cupimus obtemperare. Infrâ: Quia quod ex apostolice sedis nomine secundum sanctarum scripturarum tramitem, predicationemque majorum, & orthodoxorum decreta scribuntur, sequendum & tenendum non ignoramus; & quod secus à quoquam fuerit compilatum sive confectum, non solum respiciendum sed & redarguendum esse cognoscimus.* Hadrianus, his literis acceptis, Carolum blandissima oratione placare conatur, & Hincmari Laudunensis judicium in provincia, juxta canones Sardicenses, renovari decernit.

Epist. Hadriani ad Carolum xxv. 11.

VII. At tamen in hac concertatione eò prorupit impetus Gallorum, ut immodesta comminatio epistolæ inserta fuerit. Suppliciter à Pontifice Carolus contendit ut negotium canonicè peragatur, ne nos, inquit, & nostros satis invitos ad id cogatis convertere quod à Quinta universali Synodo & à Gregorio in synodica ad quatuor Patriarchas tenendum prescribitur; quod adhuc nostris literis ad exemplum inferere nolumus, donec sciamus si duritiam mandatorum vestrorum erga nos aliter ad benignitatem inflectere poterimus. Scilicet ad dejectionem vel anathema respicit decretum contra eos qui à quatuor synodorum constitutis discederent. Sed pace illorum dixerim, de fidei definitionibus loquuntur Quinta Synodus & Gregorius; non autem de constitutionibus canonicis, quæ necessitate vel utilitate cogente, aut etiam ratione temporum habita, mutari possunt; cum regula fidei retractari non possit. Modestiores fuisse Gallicanos Episcopos ex Ivone docuimus, cum de Paschalis II. factò ageretur; cuius communionem rejiciendâ consentibus Germanici regni Episcopis, obstitere nostri, docentes labem quæ disciplinæ inferretur non

Quinta Syn. Collatione & si qui concitus fuerit concilio ea quæ p̄d̄ dispensamus vel tradere, vel docere, vel scribere, si quidem Episcopi vel Clerici s̄t, illi tanquam aliena à sacrosanctis & ecclesiasticis statuta faciens deudabitur: cõtra paginam vel clericat.

Greg. I. 1. ep. 24. Concilia quæ prescribitur veteranda Concilia personarum respiciunt, respiciunt quæ veterantur, aspectus & quidam universali sunt consensu confirmata, & non illa destruit, nisi qui presunt aut solvere quæ religant, aut ligare quæ solvant. In ista ergo alia s̄nt, anathema s̄t.

admittendam, sed communionem reverentiamque Summi Pontificis esse diligentissimè conservandam.

CAPVT XIII.

Synopsis.

I. Sub tertia dynastia, non admissa decreta novæ Conciliorum que jura regi infringebant. Prohibitum Episcopis à Conciliis Romanis ne hominum prestarent Regibus. Tamen Radulfus Remensis obtinere non potuit Ecclesiam, quin prius moribus in regno receptis satisfecisset. Curia regi his decretis refragabatur, ex Ivone; qui monet Paschalem ut factum toleret per dispensationem. Cujus consilium secutus est Summus Pontifex, etiam in simili specie, que emerit in Anglia.

II. Constantiam Ludovici VI. in conservandis magistratuum suorum juribus adversus rescriptum Romana curia recenset Ivone, licet rem non approbet. Veterum rescripto ne Prepositi regis prestantiones exigant à pauperibus Clericis. Precipit Rex ne mittatur executioni. Alioquin minatur bona Clericorum captum iri.

III. Divisionem Noviomensis episcopatus invito Ludovico Rege fieri non debere scripsi Ivone ad Paschalem. Jus divisionis decernenda spectabat ad Pontificem; sed consensus Regis necessarius, ut vitaretur schisma, ex Ivone. Probatur necessitas regis consensus, è jure institutionis, ne status ecclesiasticus mutaretur; è jure quoque regio, quod parocciarum dissectionibus intervenire debeat. Confirmatur Conciliis Lucensi & Emeritensi.

IV. Conqueritur gravissimè Philippus Augustus à consilio Lucy III. qui Rege invito cogitabat de Metropoli Dolensi erigenda. Hoc factò regnum suum minus ait, & coronam è capite suo deici. Minatur dissidium, si hoc fiat à Pontifice.

V. Erectio Appamianum monasterio in Ecclesiam cathedralem, à Bonifacio VIII. injuriam sibi factam peravit Philippus IV. Unde quæ deinde Tolosa facta est immutatio, non accidisse censenda est absque Regis consensu. Hodie conceptis verbis adhibetur in similibus negotiis.

I. **I**N tertia Regum nostrorum dynastia constanter etiam regni dignitatem & jura retinuerunt Rex Ludovicus VI. Crasus dictus & regni proceres circa annum MCXV. cum de sacramento hominij à Radulpho Archiepiscopo Remensis, Regi prestando, ageretur. Vetuerant Gregorius VII. Urbanus II. & Paschalis II. excommunicationis penam adjectâ, ne Episcopi aut Clerici hominij, sed tantum fidelitate, se Principibus adstringerent. Radulfus, Gervasio Remensis Ecclesia inavore pulso, sedi suæ restitui Ivonis interventu periebat. Concessit Princeps ut Curia, quam Aureliani cogebat in Natali Domini, se sisteret. Sed recipere non potuit Ecclesiam Radulfus alia ratione quam hominij prestito, exemplo majorum; reclamante Curia, novisque Decretis, quæ jura regni corrumpere, plurimum